

Մ Ե Ծ Շ Ա Ր Ժ Ո Ւ Մ Ը

(Ս. Յարուբեանի տոմարով)

«Եւ անա շարժումն մեծ եղևս
(ՄԱՏՅ. ԻՇ. 2):

Այս բառերով կ'սրահէ Մատթէոս Աւետարանիչ Յիսուսի յարութեան առաւօտուն՝ գերեզմանի դրան քարը կամ կափարիչը գլորելու եկած հրեշտակին իջման առթիւ պատահածը. «Մեծ շարժում»:

Այո՛, մեծ էր շարժումը՝ կատարուած երևութական, տեսանելի աշխարհի մէջ, բայց մանաւանդ մեծ պիտի ըլլար շարժումը՝ մարդերու սրտերէն ու մտքերէն ներս Քրիստոսի յարութեամբ կատարուելիք: Երևութական մեծութիւնը շարժումին պիտի յուշէր զէպֆին եղակի, բացառիկ հանգամանքը, իսկ մարդերու ներաշխարհը ալեկոծող մեծ շարժումը պիտի բերէր աշխարհին նոր ու կենարար լոյսը, Քրիստոսի մահուամբն ու յարութեամբը շահուած, մահուան խաւարը պատռող ու անդենականի ճանապարհը մեր մոլորած քայլերուն դիմաց յարդարող պայծառ լուսաստղը:

Նահապետական դարերէն սկսելով, ազգերու պատմութեան և մարդկային կեանքի մէջ դարազուտ թանալու կարելւորութեամբ շարժումներ իրագործուած են այլազան մարդերու մէջ: Այսպէս, Մովսէս և Պաւտոս, իբրև կրօնի հիմնադիրներ, մէկը Արարչին հանդէպ մարդկութեան ըմբռնումը յեղաշրջելու, զայն ճշմարիտ Աստուծոյ պաշտամունքին ուղղելու, և միւսը՝ բարոյական ամուր հիմերու վրայ խարսխուած ընկերային կարգուսարք մը ստեղծելու շարժումին ռահվիրաները հանդիսացած են:

Ընկերային, գիտական, բժշկական և այլ մարդերու մէջ ևս, մանաւանդ վերջին դարերուն, իրագործուած են մեծ շարժումներ: Կալիլէօ, Փասթէօր, Մարքս, Ռուսօ, իրենց գիտերով կամ գաղափարաբանութիւններով մեծ շարժումներ, յեղաշրջումներ յաջողած են արձանագրել իրենց բնագաւառներէն ներս: Այդ շարժումներուն իբր հեռանք, հեշտ ու եր-

կար կեանքի մը գրաւականին հետ մարդերոց ընկերային վէրքերուն իբրև սպեղանի բերուած է յաճախ խոստումը՝ դասակարգային խտրներու վերացումով պայմանաւոր բարօր ու ապահով կենցաղի:

Քրիստոսի յարութեան առաջացուցած շարժումը սակայն բոլորովին տարբեր ու բարձր է վերոյիշեալ շարժումներէն:

Եթէ Քրիստոսի Մնունդը աշխարհի խողաղութեան և մարդերու միջև հաճութեան քողքը աւետիսը բերաւ մարդկութեան, Անոր Յարութիւնը բերաւ երաշխիքը մեղքին ու մահուան վրայ տարուած յաղթանակովը շահուած յաւերժական ու անվիշտ կեանքին, ուրիշ խօսքով՝ գրաւականը անմահութեան, որ գերազայն իղձն ու երազը եղած է վատշուէր մարդկութեան, նախամարդուն անկումէն և հեթանոսական խաւար դարերէն սկսեալ:

Ի զուր տեղը չէ որ Չատիկը մեծ տոնը կոչուած է արարողի քրիստոնեաներէն: Եւ մոռնալու չէ մեր հաւատքը Քրիստոսի Յարութեամբը իմաստաւորելու խօսքը մեծ առաքելոյն:

Եթէ Յիսուսի Մնունդը նոր դարաշրջան մը բացաւ մարդկային պատմութեան մէջ, ուրկէ սկիզբ առաւ ներկայիս մեր համադոյքի բովանդակ տարածքին վրայ կիրարկուած թուականը, Անոր Յարութիւնը յեղաշրջման ենթարկեց եօթնեակի դրութիւնը, անոր սուրբ օրը փոխելով Շարաթէն կիրակիի, որը եթէ ոչ տուրբ՝ գէթ իբրև շաբաթվարջի հանդուստեան օր կը շարունակուի նկատուելի Յիսուսի քարոզած սկզբունքները ռահնարող վարչաձևերու իսկ կողմէ:

Քրիստոսի Յարութեամբ մենք կը տունենք լոյսի յաղթանակը խաւարի վրայ, բարութեան ու սրբութեան յաղթանակը՝ շարիքին ու մեղքին վրայ, ճշմարտութեան ու արդարութեան յաղթանակը՝ սուտին ու կեղծիքին վրայ, ներողամտութեան ու անյիշաշարութեան յաղթանակը՝ ռխակալութեան ու քինային դրութեան վրայ, ու վերջապէս և մանաւանդ կեանքի յաղթանակը՝ մահուան վրայ:

Պիտի առարկուի սակայն: Որո՞նք են այդ մեծ շարժումին բերած բարիքին շո-

չափելի տուեալները: Չէ՞ վրիպած արդեօք քրիստոնէական շարժումը իր նպատակէն, երբ Քրիստոսի լոյսը ընդունած ժողովուրդներու զաւակներն են որոնք ամենէն անգութ ու քստմենելի ոճիւրները գործեցին, շղթայադերձելով աշխարհակործան զոյգ պատերազմները մեր դարսւն և երբ անոնց սառն ու անտարբեր նայուածքին դիմաց ճղակոտոր եղան ու դեռ կ'ըլլան բազմութիւններ՝ կրօնական, ազգային, ցեղային, դաւանական և այլ մոլեռանդութիւններու հետեան քով: Իսկ բանակը անսուղովեան ու տաժանելի ախտերու մանգաղէն հնձուած մանուկներուն ու երախաներուն, Ասիոյ ու Ափրիկէի խուլ անկիւններուն մէջ մինչև մեր օրերը շարունակուող, քաղաքական ոճիւրները, գաղթականութեան ալիքները ու ամէն կերպ մոլութիւններէ ապականած մարդերու հեթանոսական լպիրշ բարքերու հետ միայն բաղդատելի կենցաղը, այս բոլորը հերքումը չեն ըներ Քրիստոսով մեզի տրուած լոյսին ու վսեմ բարոյականին:

Այո, այս բոլորը կը շարունակեն գոյութիւն ունենալ ցաւալիօրէն: Դժբախտ իրականութիւնն է ասիկա, որուն համար առաւել կամ նուազ չափով պարտագանց ու պատասխանատու ենք ամէնքս ալ:

Քրիստոնէութիւնը սակայն չէր եկած առնելու մարդէն կամքի ազատութիւնը, զայն վերածելու կամազուրկ խամաճիկի մը՝ իրմէ վեր ոյժերու ձգողութեան ծիրին մէջ միայն շարժելու սահմանուած, այլ անոր ազատ ու առողջ բանականութեան առջև բանալու ճանապարհը ճշմարտութեան, յաւերժական կեանքի առաջնորդող: Հին Ուխտի մէջ Աստուած լիովին չէր յայտնած ինքզինք մարդկութեան: Նորին մէջ Քրիստոսի մարդացումով վերացաւ պատուարը արարածը Արարիչէն բաժնող ու մեզի տրուեցաւ Փրկչին քայլերուն վրայէն ընթանալով Գողգոթայի ու խաչի տառապանքէն հաք յարութեան արշալոյսը ողջունելու գերագոյն սփոփանքն ու երանութիւնը, որ արդասիքն է Աստուծոյ՝ մարդուն հանդէպ ունեցած սահմանազանց սիրոյն, իր լրու-

մին հասնող Գողգոթայի արիւնոտ բարձունքին:

Քրիստոնէական շարժումը անօրինակ ու տարերային թափով մը պիտի ծաւալէր այդ օրերու ծանօթ աշխարհին ամենահեռաւոր անկիւնները մինչև, ու անոր առջև պիտի սարսէին ու փուլ գային զահեր ու կայսրութիւններ, ու պիտի ծնրողքէին Տրդատներ ու կոստանդիանոսներ: Մարդերու բոլոր ցեղերը, դասակարգերը, տարիքներն ու սեռերը իր մէջ հաշուող մարտիրոսներու անհուն փառանք մը, իր Գերագոյն վարդապետին օրինակովը, խարոյկներու բոցերէն ու կառափնատներու բարձունքէն պիտի խլէր կարմիր պտակը նահատակութեան ու անմահութեան, առով ապահովելու համար իր մասնակցութիւնը յաղթական Փրկչին ներկայութեամբը սարքուած երկնաւոր կոշունքին: Ոչ մէկ կրօնք կամ գաղափարաբանութիւն իր հետէն քաշած է նահատակներու այնքան հսկայ բանակներ որքան Քրիստոնէութիւնը: Ոչ մէկ ուրիշ կրօնի յարած կազմակերպութիւն թշուառ ու աղէտահար բազմութիւններու կարիքները յանձնաձեւելու և վիշտերը ամօքելու համար ձեռք կարկառած է այնքան՝ որքան ըրած են քրիստոնէական կազմակերպութիւններ (բաւ է հոռ յիշատակութիւնը ընել Միջազգային կարմիր Ասիին և UNRWAին՝ իր զանազան ճիւղաւորումներով): Իսկ քրիստոնէութենէն իր ակունքները առած այլասեռ ու պատկառելի մշակոյթն ու քաղաքակրթութիւնը պիտի մնան ընդմիշտ անմրցելի ու անգերազանցելի:

Ահա, քանի մը կարկառուն գիծերու մէջ վերբերուած, մէկ քանին «մեծ շարժում»ին ծնունդն ու ընծան եղող անկորընչելի ու անփոխարինելի արժէքներէն:

Մեզի կը մնայ մեր հաւատքին միացընել իմաստութիւնն ու կամքը՝ Տիրոջ շաւիղէն ընթանալու, մեր հոգիի աչքերուն սրուած տեսողութեամբը նշմարելով ճամբուն խութեանն ու փուշերէն անդին փայլող քաղցր ներկայութիւնը Յարուցեալ Փրկչին:

ԳԵՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻՉԵԱՆ